

GIỚI TINH HOA KỸ TRỊ TRONG QUẢN TRỊ TOÀN CẦU HIỆN NAY

★ **ThS ĐẶNG THÙY VÂN**

Trường Đại học Hồng Đức

★ **TS BÙI VIỆT HƯƠNG**

Viện Chính trị và Quan hệ quốc tế,

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

● **Tóm tắt:** Giới tinh hoa kỹ trị có vai trò quan trọng trong quản trị toàn cầu hiện nay, họ không chỉ định hình các chính sách trong các lĩnh vực trọng yếu mà còn đóng vai trò trung tâm trong các cơ chế hợp tác đa phương và ứng phó với các vấn đề toàn cầu. Bài viết đề cập tới quá trình hình thành và phát triển của giới tinh hoa kỹ trị, vai trò và những vấn đề đặt ra đối với giới tinh hoa kỹ trị trong quản trị toàn cầu hiện nay, góp phần nhận diện rõ hơn bản chất của các hình thức quyền lực phi truyền thống trong thế kỷ XXI.

● **Từ khóa:** giới tinh hoa kỹ trị; nhà kỹ trị; quản trị toàn cầu.

1. Mở đầu

Những biến chuyển nhanh chóng và phức tạp của thế giới hiện nay, đặc biệt trong các lĩnh vực như kinh tế số, an ninh mạng, vấn đề biến đổi khí hậu và dịch bệnh toàn cầu, đã đặt ra yêu cầu cấp thiết phải tái cấu trúc hệ thống quản trị toàn cầu. Trong tiến trình đó, giới tinh hoa kỹ trị đang nổi lên như một thành tố quan trọng, không chỉ vì tri thức chuyên môn mà còn bởi năng lực hoạch định chính sách trên quy mô toàn cầu. Việc nghiên cứu giới tinh hoa kỹ trị không chỉ góp phần nhận diện rõ hơn bản chất của các hình thức quyền lực phi truyền thống trong thế kỷ XXI, mà còn giúp lý giải các xu hướng thay đổi trong cấu trúc quyền lực quốc tế.

2. Nội dung

2.1. Quá trình hình thành và quan niệm về giới tinh hoa kỹ trị

Cuộc cách mạng công nghiệp cuối thế kỷ XVIII và đầu thế kỷ XIX đã làm gia tăng tầm quan trọng của khoa học kỹ thuật trong đời sống kinh tế - xã hội. Ở châu Âu và Mỹ, nhiều trường đại học và viện nghiên cứu về kỹ thuật được thành lập, tạo ra một tầng lớp chuyên gia kỹ thuật có trình độ cao.

Vào đầu những năm 1930, phong trào kỹ trị được Howard Scott và Marion King Hubbert khởi xướng ở Hoa Kỳ, đề xuất thay thế chính phủ bằng các nhà kỹ trị (technocrats). Các kỹ sư và nhà khoa học không chỉ thực hiện các nhiệm vụ kỹ thuật mà còn tham gia quản lý sản xuất và hoạch định chiến lược. Họ bắt đầu trở thành cố vấn và nhà quản lý trong chính quyền, đặc biệt trong các lĩnh vực đòi hỏi chuyên môn sâu.

Trong Chiến tranh thế giới thứ I và II, các nhà kỹ trị đã chuyển vai trò từ người cố vấn kỹ thuật

sang người ra quyết định chính sách. Sự bất ổn về kinh tế, chính trị khiến nhiều quốc gia tìm kiếm các giải pháp kỹ trị để quản lý khủng hoảng. Nhu cầu tái thiết kinh tế và phát triển công nghiệp đã tạo điều kiện cho giới kỹ trị tham gia trực tiếp vào hoạch định chính sách quốc gia và quá trình ra quyết định. Điển hình là Ludwig Erhard, chuyên gia kinh tế đã trở thành Bộ trưởng Kinh tế và sau đó là Thủ tướng, có đóng góp quyết định cho sự thành công của “phép màu kinh tế Đức”⁽¹⁾.

Sau những năm 1980, sự bùng nổ của công nghệ thông tin và toàn cầu hóa kinh tế đã tạo điều kiện cho giới tinh hoa kỹ trị vươn lên như những người hoạch định chính sách trong các tổ chức quốc tế và các chính phủ. Quá trình toàn cầu hóa thúc đẩy sự hình thành các mạng lưới kỹ trị toàn cầu, nơi các chuyên gia không chỉ phục vụ lợi ích quốc gia mà còn đóng vai trò quan trọng trong các tổ chức quốc tế. Các nhà kỹ trị lúc này không chỉ là người điều hành mà còn là những kiến trúc sư của các cơ chế toàn cầu về kinh tế, môi trường và công nghệ. Nền kỹ trị truyền thống đã chuyển sang nền kỹ trị toàn cầu và giới tinh hoa kỹ trị được hình thành và nhanh chóng vươn lên nắm giữ vị trí lãnh đạo quốc gia.

Giới tinh hoa kỹ trị được hiểu là khái niệm chỉ một nhóm xã hội đặc biệt gồm những chuyên gia có trình độ cao, được đào tạo bài bản về các lĩnh vực khoa học - công nghệ, quản lý, kinh tế, chính sách công, thường tốt nghiệp từ các trung tâm học thuật danh tiếng trên thế giới.

Theo Li Cheng, giới tinh hoa kỹ trị bao gồm các nhà kỹ trị có chuyên môn trong các lĩnh vực như công nghệ thông tin, công nghệ hạt nhân, hàng không vũ trụ, đóng tàu, 5G, robot, khoa học vật liệu, khoa học sự sống, khoa học môi trường và trí tuệ nhân tạo⁽²⁾. Ảnh hưởng của họ đã vượt ra ngoài phạm vi kinh tế - công nghiệp

truyền thống, mở rộng sang các lĩnh vực mới như trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, an ninh mạng và kinh tế số.

Khác với giới kỹ trị truyền thống, giới tinh hoa kỹ trị không chỉ sở hữu năng lực chuyên môn sâu mà còn có khả năng kết nối liên ngành để giải quyết những vấn đề phức tạp. Họ không chỉ phục vụ lợi ích quốc gia mà còn đóng vai trò quan trọng trong các tổ chức quốc tế, tham gia quản lý và điều phối các hệ thống toàn cầu. Các thành viên của giới tinh hoa kỹ trị thường nắm giữ vị trí lãnh đạo trong các cơ quan chính phủ, tổ chức quốc tế hoặc tập đoàn lớn. Nhờ khả năng giao tiếp và mạng lưới quan hệ rộng khắp với giới lãnh đạo chính trị, kinh tế, quân sự, họ có thể kết nối các trung tâm quyền lực trên phạm vi toàn cầu. Điều này giúp họ tạo ảnh hưởng sâu rộng trong lĩnh vực chuyên môn và cả trong các quyết sách chiến lược, chính trị, kinh tế ở cấp quốc gia lẫn quốc tế.

Sự nổi lên của giới tinh hoa kỹ trị phản ánh quá trình tái cấu trúc quyền lực trong bối cảnh chính trị, kinh tế, công nghệ toàn cầu đang trải qua những biến đổi sâu sắc. Đây là hệ quả của sự tích lũy tri thức, sự phân hóa vai trò xã hội và nhu cầu tìm kiếm những mô hình quản trị hiệu quả hơn trước các thách thức toàn cầu.

2.2. Quản trị toàn cầu trong bối cảnh mới và vai trò của giới tinh hoa kỹ trị

Quản trị toàn cầu là một hệ thống các cơ chế, quy trình và thể chế quốc tế nhằm giải quyết các vấn đề toàn cầu. Sự điều chỉnh trong quản trị toàn cầu xuất phát từ nhu cầu thích ứng với những thay đổi của bối cảnh quốc tế và các thách thức mới nảy sinh do toàn cầu hóa, tiến bộ công nghệ và những biến động địa chính trị.

Hiện nay, những biến động trong cấu trúc quyền lực toàn cầu, sự xuất hiện của các vấn đề toàn cầu mới cùng với sự khủng hoảng của các

cơ chế quản trị hiện tại đang đặt ra cả thách thức lẫn cơ hội, đòi hỏi sự thích ứng và phát triển của những mô hình quản trị toàn cầu mới. Thế giới đang chứng kiến sự chuyển dịch từ quản trị nhà nước đơn thuần sang quản trị đa tầng, trong đó vai trò của chính quyền địa phương và khu vực tư nhân ngày càng gia tăng. Quản trị toàn cầu không còn là nhiệm vụ riêng của các quốc gia, mà còn có sự tham gia của các tổ chức quốc tế, tập đoàn đa quốc gia, tổ chức phi chính phủ và cộng đồng học thuật.

Giới tinh hoa kỹ trị giữ vai trò quan trọng trong quản trị toàn cầu. Họ tham gia hiệu quả vào quá trình này không chỉ nhờ chuyên môn vượt trội trong xử lý các vấn đề phức tạp, mà còn nhờ các yếu tố cốt lõi, như tư duy xuyên quốc gia, khả năng kết nối sâu rộng trong các mạng lưới toàn cầu và sự phụ thuộc ngày càng lớn của các thể chế quốc tế vào tri thức khoa học công nghệ.

Vai trò của giới tinh hoa kỹ trị được thể hiện ở các khía cạnh sau:

Trong quản trị kinh tế toàn cầu

Trong quản trị kinh tế toàn cầu, giới tinh hoa kỹ trị góp phần quan trọng trong điều tiết thương mại và đầu tư quốc tế, ổn định tài chính toàn cầu và quản lý chuỗi cung ứng toàn cầu.

Các thành viên của giới tinh hoa kỹ trị thường xuất hiện trong các vị trí cao trong chính phủ hoặc các tổ chức quốc tế, như bộ trưởng ngoại giao, cố vấn an ninh quốc gia hoặc chủ tịch ngân hàng trung ương. Ở Anh, nếu thêm vai trò của Cơ quan Cạnh tranh và Thị trường (CMA) và nhiều cơ quan quản lý ngành vào vai trò của ngân hàng và kho bạc thì chính sách công do các chính phủ được bầu cử dân chủ điều hành giờ đây nằm trong tay các nhà kỹ trị⁽³⁾. Còn trong các thể chế toàn cầu, việc đảm nhiệm các vị trí lãnh đạo tại các tổ chức quốc tế như Liên hợp quốc, Ngân hàng Thế giới

(WB), Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF), Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO),... trao cho giới tinh hoa kỹ trị khả năng định hướng các chính sách và chiến lược toàn cầu.

Thông qua các tổ chức quốc tế, giới tinh hoa kỹ trị xây dựng các quy tắc và khuôn khổ pháp lý nhằm thúc đẩy thương mại tự do, minh bạch và công bằng. Họ điều phối các vấn đề tài chính xuyên quốc gia như khủng hoảng tài chính, nợ công, biến động tiền tệ, đồng thời hỗ trợ các quốc gia thông qua chính sách tài chính và các khoản vay ưu đãi. Họ cũng góp phần duy trì sự ổn định của chuỗi cung ứng toàn cầu, đặc biệt trong các lĩnh vực thiết yếu như lương thực, năng lượng và công nghệ cao.

Giới tinh hoa kỹ trị không chỉ hoạt động trong khu vực công mà còn duy trì mối liên kết với khu vực tư nhân và các tổ chức phi chính phủ, từ đó hình thành các cơ chế quản trị kết nối chính phủ, doanh nghiệp và cộng đồng quốc tế. Họ thường đảm nhiệm vị trí trong các cơ quan quản lý nhà nước, đóng vai trò cố vấn hoặc trực tiếp thiết kế chính sách dựa trên phân tích chuyên môn. Nhiều người trong số họ là lãnh đạo các tập đoàn công nghệ, tài chính và công nghiệp đa quốc gia, có khả năng kết nối các thị trường, thiết lập chuỗi giá trị toàn cầu, đưa ra quyết định chiến lược dựa trên nghiên cứu và phân tích chuyên sâu, cung cấp tư vấn cho khu vực công trong các lĩnh vực như chuyển đổi số, phát triển kinh tế bền vững và quản trị doanh nghiệp.

Trong mạng lưới nghiên cứu, phát triển và mạng lưới kết nối xuyên quốc gia

Giới tinh hoa kỹ trị giữ vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy nghiên cứu và phát triển (R&D) cũng như xây dựng và vận hành các mạng lưới kết nối xuyên quốc gia. Họ có khả năng dẫn dắt các dự án khoa học công nghệ tiên

tiến, trong đó công nghệ và kỹ thuật số là nền tảng giúp họ mở rộng và lan tỏa ảnh hưởng trên phạm vi toàn cầu.

Nhiều thành viên giới tinh hoa kỹ trị đảm nhiệm vị trí lãnh đạo hoặc cố vấn các dự án R&D trong những lĩnh vực mũi nhọn như trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (big data), blockchain, công nghệ sinh học, năng lượng tái tạo, vật liệu mới,... Họ định hình mục tiêu nghiên cứu, huy động nguồn lực và bảo đảm các dự án đáp ứng yêu cầu đổi mới sáng tạo tại các tổ chức như NASA, CERN hay các trung tâm R&D hàng đầu của các tập đoàn công nghệ lớn như Google, IBM. Với vai trò cầu nối giữa các tổ chức nghiên cứu, trường đại học và khu vực tư nhân, họ góp phần chuyển giao công nghệ từ phòng thí nghiệm vào thực tiễn, dự đoán các xu hướng khoa học công nghệ và định hình các ưu tiên nghiên cứu chiến lược. Những CEO như Elon Musk (Tesla, SpaceX), Sundar Pichai (Google) không chỉ lãnh đạo doanh nghiệp mà còn có ảnh hưởng lớn đến các quyết định chính sách công nghệ ở cấp độ toàn cầu.

Giới tinh hoa kỹ trị có vai trò nổi bật trong mạng lưới kết nối xuyên quốc gia thông qua việc tạo ra các liên minh quốc tế trong nghiên cứu và đổi mới, thúc đẩy chuyển giao tri thức, công nghệ và định hình các tiêu chuẩn quốc tế. Các mạng lưới chuyên gia toàn cầu góp phần xây dựng và duy trì các mạng lưới nghiên cứu xuyên quốc gia nhằm ứng phó với những thách thức toàn cầu. Họ đóng vai trò cầu nối trong việc chia sẻ tri thức và công nghệ giữa các quốc gia, đặc biệt là giữa các quốc gia phát triển và đang phát triển.

Tính lưu động của nhân tài, thông qua các cơ hội việc làm quốc tế hoặc các dự án hợp tác xuyên quốc gia, tạo ra sự gắn kết mạnh mẽ giữa giới kỹ trị trên toàn cầu. Họ thường sở hữu tư

duy vượt ra khỏi lợi ích quốc gia để hướng tới các giá trị toàn cầu, như bền vững, công bằng và hòa bình. Điều này giúp họ kết nối và đồng thuận dễ dàng hơn trong các vấn đề quốc tế.

Trong quản trị an ninh toàn cầu

Quản trị toàn cầu hiện đang đối mặt với nhiều vấn đề an ninh truyền thống và phi truyền thống, đòi hỏi tập trung vào quản lý xung đột, gìn giữ hòa bình ở các khu vực và trên thế giới, chống khủng bố và tội phạm xuyên quốc gia, cũng như kiểm soát vũ khí hủy diệt hàng loạt. Trong bối cảnh các vấn đề an ninh ngày càng phức tạp, giới tinh hoa kỹ trị giữ vai trò ngày càng quan trọng, mang đến cách tiếp cận chuyên sâu, đa ngành, kết hợp công nghệ hiện đại với sự phối hợp toàn cầu.

Trong giới tinh hoa kỹ trị, có một bộ phận là các nhà khoa học và chuyên gia công nghệ sở hữu kiến thức sâu rộng về an ninh quốc tế, khủng hoảng toàn cầu và chính sách đa phương. Họ đóng vai trò trong việc xây dựng các bộ tiêu chuẩn chung về an ninh mạng, kiểm soát vũ khí, chống khủng bố, qua đó góp phần giảm thiểu xung đột trong quá trình thực thi chính sách giữa các quốc gia.

Họ cũng giữ vai trò nổi bật trong các hoạt động quản trị an ninh cụ thể. Giới tinh hoa kỹ trị thường làm việc tại các tổ chức an ninh quốc tế như Interpol, Liên hợp quốc hoặc các hiệp ước an ninh khu vực như ASEAN, NATO... Trên thực tế, các chuyên gia của Liên hợp quốc đã và đang giám sát việc tuân thủ các lệnh cấm vận vũ khí toàn cầu; các chuyên gia làm việc tại Cơ quan Năng lượng nguyên tử quốc tế (IAEA) giám sát các chương trình hạt nhân, bảo đảm việc tuân thủ các Hiệp ước không phổ biến vũ khí hạt nhân (NPT),...

Các tổ chức an ninh như Interpol, Europol... hiện cũng dựa vào các nhà kỹ trị để hoạch định

các chính sách, từ chống khủng bố đến đối phó với tội phạm xuyên quốc gia. Ngoài việc trực tiếp tham gia xử lý các vấn đề cụ thể, giới tinh hoa kỹ trị còn tham gia xây dựng và triển khai chính sách, đồng thời đề xuất các giải pháp công nghệ tiên tiến nhằm phát hiện và ngăn chặn các mối đe dọa an ninh. Ngoài ra, giới tinh hoa kỹ trị cũng đóng vai trò trung gian, điều phối hợp tác giữa Interpol, Europol, ASEANAPOL và các chính phủ quốc gia. Họ là cầu nối giữa các tổ chức quốc tế và chính phủ, giúp chuyển tải các khuyến nghị chính sách từ cấp toàn cầu đến từng quốc gia, hoặc xây dựng hệ thống và quy trình nhằm tạo nền tảng cho việc chia sẻ thông tin về an ninh, tội phạm và khủng bố. Qua đó, họ hỗ trợ điều phối các chương trình và dự án có sự tham gia của các tổ chức khu vực và toàn cầu.

Trong ứng phó với các vấn đề toàn cầu

Giới tinh hoa kỹ trị đóng vai trò quan trọng trong việc giải quyết các vấn đề toàn cầu nhờ chuyên môn khoa học, công nghệ và khả năng lãnh đạo, như ứng phó với biến đổi khí hậu, quản lý môi trường, khủng hoảng kinh tế, ứng phó với đại dịch...

UNFCCC và IPCC là hai tổ chức dẫn đầu trong việc kết nối các quốc gia nhằm thực hiện các mục tiêu môi trường dựa trên cơ sở nghiên cứu khoa học. Hệ thống Bretton Woods được định hình mạnh mẽ bởi giới tinh hoa kỹ trị từ Mỹ và châu Âu. Các chuyên gia của IMF và WB thiết kế chính sách tài chính, gói cứu trợ và cải cách cơ cấu để giải quyết các khủng hoảng kinh tế toàn cầu, điển hình là cuộc khủng hoảng tài chính năm 2008. Các nhà khoa học tại WHO đóng vai trò chủ chốt trong việc phát triển chiến lược đối phó với Covid-19. Diễn đàn kinh tế thế giới (WEF) là nơi thảo luận về cách quản lý các công nghệ mới nhằm giảm thiểu rủi ro toàn cầu. Bên cạnh đó, các chuyên gia kỹ trị tại IMF và

WB đã hỗ trợ thiết kế chính sách tài chính để giải quyết khủng hoảng và thúc đẩy phát triển kinh tế bền vững. Những nhà lãnh đạo như Mario Draghi (Chủ tịch ECB) và Christine Lagarde (Chủ tịch IMF) đã dẫn dắt các chính sách kinh tế quan trọng nhằm ứng phó với khủng hoảng nợ công và các thách thức toàn cầu.

Nhờ khả năng chuyên môn hóa cao, tư duy dựa trên khoa học và dữ liệu, cùng vai trò trung tâm trong việc giải quyết các vấn đề phức tạp mang tính liên kết toàn cầu, giới tinh hoa kỹ trị trở thành lực lượng không thể thiếu trong việc định hình chính sách quốc tế và xây dựng các giải pháp hiệu quả cho những thách thức hiện nay.

Trong thúc đẩy hợp tác đa phương

Nhờ chuyên môn sâu và khả năng lãnh đạo, giới tinh hoa kỹ trị đóng vai trò như những “kiến trúc sư” trong thiết kế, thực thi và điều phối các khuôn khổ hợp tác đa phương, đặc biệt trong bối cảnh toàn cầu hóa, khi những vấn đề phức tạp như biến đổi khí hậu, an ninh năng lượng, sức khỏe cộng đồng và chuyển đổi số đòi hỏi sự phối hợp quốc tế.

Họ xây dựng và thúc đẩy các khuôn khổ chính sách đa phương thông qua phát triển các hiệp định quốc tế, định hình các tiêu chuẩn và quy tắc quốc tế, cố vấn chính sách. Họ tham gia soạn thảo và thương lượng các hiệp định đa phương trong các lĩnh vực như biến đổi khí hậu, thương mại toàn cầu và quản lý tài nguyên chung, thiết lập các tiêu chuẩn kỹ thuật, pháp lý và môi trường để bảo đảm sự thống nhất trong hợp tác quốc tế. Họ cung cấp dữ liệu và phân tích khoa học nhằm hỗ trợ các nhà lãnh đạo chính trị đưa ra quyết định chính xác trong các hội nghị quốc tế. Họ phát triển các cơ chế chia sẻ tri thức và chuyển giao công nghệ, thu hẹp khoảng cách phát triển giữa các quốc gia, định

hướng và dẫn dắt các chương trình chuyển đổi số trong nhiều lĩnh vực, thúc đẩy kết nối số giữa các quốc gia trên phạm vi toàn cầu.

Giới tinh hoa kỹ trị thường giữ thái độ trung lập, không bị ràng buộc bởi các lợi ích chính trị cụ thể, vì vậy họ trở thành cầu nối hiệu quả trong các cuộc đàm phán quốc tế. Trước những vấn đề toàn cầu đòi hỏi sự hợp tác chặt chẽ giữa các quốc gia, tổ chức quốc tế và khu vực tư nhân, họ có khả năng xây dựng các quy chuẩn và khuôn khổ hợp tác hiệu quả. Các quyết định của họ dựa trên khoa học và dữ liệu, đồng thời có khả năng giải quyết các vấn đề liên ngành, nhờ đó giảm thiểu rủi ro và nâng cao hiệu quả so với các chính sách dựa trên ý thức hệ hoặc lợi ích chính trị.

Trong bảo đảm tính bền vững của quản trị toàn cầu

Giới tinh hoa kỹ trị thường có xu hướng tập trung vào các vấn đề dài hạn, trong khi các chính trị gia lại có xu hướng ưu tiên lợi ích ngắn hạn để giành sự ủng hộ của cử tri. Với vai trò và ảnh hưởng quan trọng trong quản trị toàn cầu, giới tinh hoa kỹ trị góp phần bảo đảm tính hiệu quả và bền vững của các quyết định, đặc biệt trong việc ứng phó với các thách thức dài hạn như biến đổi khí hậu, phát triển bền vững.

Họ sử dụng dữ liệu lớn, trí tuệ nhân tạo và các mô hình dự báo để phân tích xu hướng dài hạn, từ đó định hình các chính sách toàn cầu và thiết kế các chính sách mang tính chiến lược nhằm cân bằng giữa tăng trưởng kinh tế, bảo vệ môi trường và bảo đảm phúc lợi xã hội. Họ cũng đi đầu trong việc phát triển công nghệ nhằm giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường, như năng lượng tái tạo, công nghệ lưu trữ carbon và sản xuất thân thiện với môi trường, hay ứng dụng các nền tảng công nghệ số để nâng cao tính minh bạch, hiệu quả và khả năng đáp ứng trong quản trị toàn cầu. Sự tham gia của

họ góp phần định hình cách thức các quốc gia và tổ chức quốc tế hợp tác nhằm cải thiện hiệu quả và năng lực quản trị toàn cầu.

2.3. Những vấn đề đặt ra đối với giới tinh hoa kỹ trị trong quản trị toàn cầu hiện nay

Giới tinh hoa kỹ trị đóng vai trò quan trọng trong quản trị toàn cầu, nhưng cũng phải đối mặt với một số vấn đề và thách thức lớn. Những vấn đề này không chỉ liên quan đến khả năng và thẩm quyền chuyên môn của họ, mà còn liên quan đến sự thừa nhận, tính đại diện và các yếu tố chính trị trong tiến trình quản trị toàn cầu.

Vấn đề đại diện và tính chính danh

Giới tinh hoa kỹ trị thường không do người dân trực tiếp bầu chọn mà được bổ nhiệm thông qua các quy trình nội bộ hoặc dựa trên năng lực chuyên môn. Điều này có thể dẫn đến sự thiếu gắn kết với ý chí và nguyện vọng của người dân.

Vấn đề đặt ra là: Tại sao mọi người phải bận tâm tham gia vào chính trị và tranh luận công khai nếu các chuyên gia vẫn là người ra quyết định? Mặc dù giới tinh hoa kỹ trị có chuyên môn cao, nhưng họ không phải lúc nào cũng đại diện cho lợi ích hoặc ý chí của một xã hội hoặc một quốc gia. Giới kỹ trị thường xuất thân từ các quốc gia phát triển, nơi có hệ thống giáo dục và nghiên cứu tiên tiến, vì vậy, trong một số trường hợp, họ có thể không phản ánh được các nhu cầu của các nhóm dân cư có hoàn cảnh khác nhau, đặc biệt là những người ít có cơ hội tiếp cận với các dịch vụ giáo dục hoặc những khu vực không được coi trọng trong các quyết định toàn cầu. Ngoài ra, các chuyên gia kỹ trị vẫn có thể bị ảnh hưởng bởi các nhóm lợi ích, đặc biệt trong các lĩnh vực như tài chính, công nghệ và năng lượng.

Giới tinh hoa kỹ trị thường biện minh tính chính danh của mình dựa trên kiến thức chuyên môn và khả năng đưa ra các giải pháp dựa trên cơ sở khoa học. Cách tiếp cận này có thể giảm

thiếu tác động của các quyết định cảm tính và thiên kiến chính trị, nhưng không phải lúc nào cũng bảo đảm rằng các giải pháp đó phản ánh đầy đủ giá trị văn hóa, nguyện vọng của cộng đồng hoặc các vấn đề xã hội phức tạp. Cũng do có chuyên môn vượt trội, quá trình ra quyết định của giới kỹ trị trong các tổ chức quốc tế thường thiếu sự minh bạch và khó bị giám sát, từ đó làm đẩy lên sự hoài nghi về động cơ và tính công bằng.

Theo Michael Lloyd, “không ai cho rằng trong một nền kinh tế kỹ trị hiện đại, phức tạp, không cần thiết phải có một nền kỹ trị đủ tiêu chuẩn để hỗ trợ giới tinh hoa chính trị trong việc quản lý kinh tế. Tuy nhiên, việc có một nền kỹ trị tinh hoa, cũng như với giới tinh hoa chính trị, không có nghĩa là nền quản lý kỹ trị không bị cản trở. Bản chất phức tạp của xã hội hiện đại và một nền chính trị dân chủ hiện đại về danh nghĩa nên cẩn thận không giao quyền quản lý cho các tổ chức kỹ trị mà không có một số hình thức trách nhiệm giải trình và giám sát đáng kể nào được duy trì”⁽⁴⁾. Thiếu tính đại diện và minh bạch khiến giới kỹ trị trở thành đối tượng bị chỉ trích, dẫn đến sự mất lòng tin vào các tổ chức quốc tế. Sự tập trung quyền lực vào giới kỹ trị có thể làm gia tăng khoảng cách giữa tầng lớp tinh hoa và các nhóm xã hội khác, dẫn đến sự bất mãn và các phong trào phản đối toàn cầu hóa.

Năng lực xử lý xung đột lợi ích giữa các quốc gia và khu vực của giới tinh hoa trong quản trị toàn cầu

Giới tinh hoa kỹ trị phải đối mặt với sự khó khăn trong việc cân bằng lợi ích giữa các quốc gia và khu vực khác nhau. Xung đột lợi ích giữa các quốc gia và khu vực thường phát sinh từ sự khác biệt về lợi ích kinh tế, chính trị, môi trường hoặc văn hóa giữa các quốc gia và khu vực. Năng lực xử lý các xung đột này của giới kỹ trị không chỉ dựa vào chuyên môn kỹ thuật mà còn phụ

thuộc vào khả năng ngoại giao, tư duy hệ thống và khả năng tạo ra các cơ chế hợp tác đa phương.

Với kiến thức sâu rộng trong các lĩnh vực như kinh tế, môi trường, công nghệ và phát triển xã hội, giới tinh hoa kỹ trị có thể đưa ra các giải pháp dựa trên bằng chứng và phân tích khoa học. Song, họ cũng cần có khả năng thương thảo và giải quyết mâu thuẫn, làm việc như những người trung gian giữa các quốc gia, tìm kiếm sự đồng thuận trong các vấn đề phức tạp. Tuy nhiên, khi các quốc gia có các lợi ích đối nghịch sâu sắc, giới tinh hoa kỹ trị có thể gặp khó khăn trong việc đạt được sự đồng thuận, đặc biệt khi lợi ích quốc gia được đặt cao hơn lợi ích toàn cầu. Các quốc gia lớn, với quyền lực kinh tế hoặc quân sự mạnh thường áp đặt lợi ích của mình lên các quốc gia nhỏ hơn, khiến các quyết định toàn cầu không công bằng. Trong một số trường hợp, giới kỹ trị cũng bị ràng buộc bởi các mối quan hệ quyền lực này và có thể đưa ra các giải pháp mà không có sự tham gia đầy đủ của các bên liên quan, trong đó có các nhóm yếu thế hoặc các quốc gia nghèo.

Tính linh hoạt của giới tinh hoa kỹ trị trong quản trị toàn cầu

Tính linh hoạt của giới tinh hoa kỹ trị trong quản trị toàn cầu là một yếu tố quan trọng giúp họ có thể thích nghi với các thay đổi nhanh chóng của môi trường quốc tế, đặc biệt trong các vấn đề phức tạp và đa dạng như kinh tế, chính trị, môi trường và công nghệ.

Các thách thức toàn cầu đòi hỏi giới tinh hoa kỹ trị phải có khả năng điều chỉnh nhanh chóng và linh hoạt. Tuy nhiên, những thay đổi này đòi hỏi không chỉ kiến thức chuyên môn mà còn đòi hỏi sự sáng tạo trong việc xây dựng các giải pháp thích ứng. Khi công nghệ số và trí tuệ nhân tạo phát triển nhanh chóng, làm gia tăng sự phức tạp trong quản lý và ra quyết định, buộc giới tinh

hoa kỹ trị vào tình huống cần phải liên tục học hỏi và đổi mới phương pháp làm việc. Tuy nhiên, sự thay đổi này cũng tạo ra những rào cản về khả năng tiếp cận và khả năng điều chỉnh của các hệ thống quản lý truyền thống. Xung đột lợi ích và sự không đồng thuận giữa các quốc gia khiến cho việc duy trì sự linh hoạt trong các sáng kiến toàn cầu trở nên khó khăn. Sự khác biệt văn hóa, xã hội giữa các quốc gia cũng khiến giới tinh hoa kỹ trị phải điều chỉnh cho phù hợp với từng bối cảnh quốc gia.

Các tổ chức quốc tế, mặc dù đóng vai trò quan trọng trong quản trị toàn cầu, nhưng cấu trúc và quy trình hoạt động của các tổ chức này có thể khá cứng nhắc và chậm chạp. Điều này có thể cản trở sự linh hoạt trong việc giải quyết nhanh chóng các vấn đề phát sinh. Giới tinh hoa kỹ trị đôi khi gặp khó khăn trong việc triển khai các chính sách toàn cầu do sự thiếu đồng thuận hoặc thiếu khả năng phối hợp giữa các quốc gia và các tổ chức. Mặc dù có sự linh hoạt trong việc thiết kế các giải pháp, nhưng thực thi chúng đòi hỏi các cơ chế và quy trình phức tạp, trong nhiều trường hợp, vượt ra ngoài dự tính của những người thiết kế ra chúng.

Sự phụ thuộc của giới tinh hoa kỹ trị vào công nghệ và dữ liệu trong quản trị toàn cầu

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển nhanh chóng của công nghệ, giới tinh hoa kỹ trị ngày càng phụ thuộc vào các công nghệ mới và dữ liệu trong quản trị toàn cầu. Mặc dù công nghệ có thể cung cấp thông tin chính xác và hỗ trợ việc ra quyết định, nhưng sự phụ thuộc quá mức vào các hệ thống công nghệ cũng có thể dẫn đến rủi ro khi các dữ liệu không đầy đủ hoặc bị thao túng. Hơn nữa, các công nghệ mới có thể tạo ra các lỗ hổng mà giới tinh hoa kỹ trị phải đối mặt. Sự phụ thuộc vào công nghệ và dữ liệu có thể dẫn đến các vấn đề về bảo mật và

quyền riêng tư, đặc biệt là khi các dữ liệu nhạy cảm hoặc thông tin quốc gia được chia sẻ trên các nền tảng kỹ thuật số.

Sự phát triển công nghệ nhanh chóng có thể tạo ra một khoảng cách kỹ thuật số giữa các quốc gia ở các trình độ phát triển khác nhau. Điều này có thể làm cho một số quốc gia không đủ khả năng truy cập hoặc sử dụng công nghệ và dữ liệu để tham gia vào quá trình quản trị toàn cầu.

3. Kết luận

Giới tinh hoa kỹ trị có vai trò quan trọng trong quản trị toàn cầu hiện nay, nhờ vào khả năng chuyên môn, trung lập trong các vấn đề chính trị và tư duy dài hạn. Họ giúp hệ thống quản trị toàn cầu trở nên hiệu quả hơn, minh bạch hơn và phù hợp với các thách thức đa dạng mà thế giới đang đối mặt. Tuy nhiên, để phát huy tối đa vai trò trong quản trị toàn cầu, giới tinh hoa kỹ trị cần hợp tác chặt chẽ với các bên liên quan và bảo đảm rằng các chính sách đưa ra không chỉ khoa học mà còn mang tính công bằng và toàn diện □

Ngày nhận bài: 19-12-2024; Ngày bình duyệt: 11-9-2025; Ngày duyệt đăng: 24-9-2025.

Email tác giả: buivietthuong78@gmail.com

(1) Xem: Thomas F. Remington: Chapter 9 The Social Market Economy in Germany, *The Returns to Power: A Political Theory of Economic Inequality*, Oxford University Press, 2023.

(2) Li Cheng: *Chinese Technocrats 2.0: How Technocrats Differ between the Xi Era and Jiang-Hu Eras*, <https://www.thinkchina.sg>, 30 Sep 2022. Tác giả coi đây là thế hệ kỹ trị thứ hai, gọi là “các nhà kỹ trị 2.0”.

(3), (4) Michael Lloyd: *Handing over Governance to the Technocrats*, <https://gpilondon.com>, 5 Oct 2023.